

Kommunfullmäktige
/Eget_Avdelning/
Joakim Helmbrant
Landsbygdstrateg
/HandläggareEpost/

/AdressatNamn/

Remissvar SOU 2025:85 Ökad tydlighet, stärkt samverkan

Förslag

Beslut

- Kommunstyrelsen antar remissvaret på delbetänkandet av Svesam om "Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik" som sitt eget.

Sammanfattning

Regeringen tillsatte en utredning med uppdrag är att lämna förslag till hur den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken ska inriktas och utformas. Förslagen ska stärka möjligheterna att uppnå målen för de båda politikområdena.

Utredningen har valt att ta fram ett delbetänkande. Syftet är att redovisa pågående arbete och även ge underlag till diskussion och möjlighet till inspel i utredningsarbetet och det är den vi skriver remissvar på.

Utredningens tre huvudfrågor:

- Finns det behov av att förändra och förtydliga statliga myndigheters, inklusive länsstyrelser, och regioners ansvar och uppgifter inom den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken? Vilka förändringar ska i så fall föreslås? Ska regeringens styrning av politiken förändras och i så fall hur? Hur ska regionernas möjligheter att genomföra det regionala utvecklingsarbetet effektiviseras och stärkas?
- Vilka hinder finns i dag för samordningen av statliga myndigheter, inklusive länsstyrelser, inom den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken? Vilka hinder finns i dag för samverkan mellan statliga myndigheter, inklusive länsstyrelser, regioner och kommuner? Hur kan samordning och samverkan effektiviseras och stärkas?
- Ska den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken slås samman till ett område med ett nytt gemensamt mål? Hur ska det målet i så fall formuleras och följas upp? Vad ska en förnyad politik fokusera på?

Svar på remissen

Heby kommun är en landsbygdskommun med knappt 15 000 invånare, belägen i nordvästra delen av Uppsala län med närhet till större tätorter som Uppsala, Enköping och Sala (i Västmanlands län). Kommunen har flera aktiva och levande orter, men saknar en större centralort. Den största orten Heby med knappt 3000 invånare är dessutom inte centralt placerad. Detta gör det än svårare avseende att erbjuda en

adekvat service. Kommunens tätorter är uppdelat i ett tydligt sydligt och nordligt stråk. Med denna uppdelning så har servicen blivit uppdelad mellan de två största orterna. Viktig service finns lokaliserad i Heby tätort för tätorterna i södra Heby kommun där Morgongåva och Vittinge även ingår. För norra Heby kommun är Östervåla serviceort för Tärnsjö och Harbo. Kommunen präglas av en stor andel landsbygd, starka natur- och kulturmiljöer samt ett näringsliv där jord- och skogsbruk, byggindustri, småindustri och växande tjänstesektor främst inom E-handel/logistik utgör basen. Samtidigt har vi en betydande andel pendlare till större arbetsmarknader, vilket ger möjligheter men också skapar krav på fungerande logistik, kollektivtrafik och service även utanför tätorter.

Mot denna bakgrund ser vi med intresse på utredningens delbetänkande. Vi delar analysen om att utvecklingspolitiken behöver bli mer tydlig, långsiktig och inkluderande, särskilt för mindre kommuner med begränsade resurser utan möjligheter till centralisering av service eller stordriftsfördelar och att det finns en ambition till flernivåsamverkan.

Tydligare ansvarsfördelning

Vi välkomnar förslaget om att tydligare klargöra roller och ansvar mellan stat, region och kommun. Utredningen konstaterar att otydlighet leder till dubbelarbete och ineffektivitet. Exempelvis ställs vi ibland inför parallella rapporteringskrav från olika myndigheter, vilket drabbar en liten organisation hårt.

Vi delar utredningens slutsats att statliga myndigheter behöver samordna sina insatser bättre. För Heby kommun, som dessutom ligger i skärningspunkten mellan flera regioner, är det särskilt viktigt att statens styrning inte fragmentiseras och skapar otydlighet. Samtidigt vill vi att regionala skillnader i möjligheter och förutsättningar inte ignoreras så att alla dras över samma kam. Vi vill betona behovet av förenklade rapporteringsrutiner och en mer enhetlig statlig hantering.

Samverkan och kapacitet

Utredningen föreslår förstärkt samverkan mellan stat, regioner och kommuner. Heby kommun instämmer i detta, men vill framhålla att vi ofta saknar resurser för att delta på lika villkor. Det är bra att man lyfter skillnaderna i kapacitet mellan kommuner beroende på de olika situationer som kommunerna befinner sig utifrån geografi, storlek, demografi mm. Som gränskommun mot Västmanlands län i väst, Dalarna i nordväst och Gävleborgs län i norr och tillhörande Uppsala län behöver vi samverka åt flera håll. Historiskt har Heby kommun tillhört Västmanlands län, men bytte län för snart 20 år sedan. Att samverka kan kräva mycket av en liten kommun som vår och därför bör staten säkerställa att små landsbygdskommuner får riktat stöd för att kunna delta i regionala utvecklingsprocesser. Exempelvis kan riktade resurser för analyskapacitet vara avgörande för att vi ska kunna medverka aktivt, men också resurser för genomförandekapacitet. Det är också viktigt att kommunerna inte åläggs ofinansierade uppdrag från den statliga eller regionala nivån i det regionala utvecklingsarbetet. Det är bra att det civila samhället tydligare lyfts in i utvecklingsarbetet, men samtidigt saknar vi akademien. Högskolor och universitet är eller borde kunna vara motorer för såväl regional utveckling som

landsbygdsutveckling, men verkar ibland hamna utanför ramarna för det regionala utvecklingsansvaret.

Landsbygdens särskilda förutsättningar

Vi uppskattar att utredningen särskilt uppmärksammar landsbygdens utmaningar och förutsättningar. Bland annat framhålls behovet av infrastruktur och service och det är något som beskriver Heby kommuns situation väl:

- **Pendling och transporter:** En stor andel av våra invånare pendlar dagligen till Uppsala, Sala eller andra orter. Det finns också inpendling till företag inom E-handel och kommunorganisationen. Heby kommun har en omfattande arbetspendling där ca 50 procent av kommunens sysselsatta människor i åldern 15-74 år pendlar ut ur kommunen på dagarna. Cirka hälften av alla jobb i Heby kommun innehas av personer som pendlar in till kommunen. Pendlingsrelationen är starkast till och från Uppsala och Sala kommuner. I mindre skala finns även tydliga strömmar till Stockholm, Enköping och Västerås kommuner. Bristande kollektivtrafik och trafikinfrastruktur riskerar att försvåra både arbetsmarknadsdeltagande och lokal utveckling.
- **Digital infrastruktur:** Trots bredbandsutbyggnad finns fortfarande vita fläckar, framför allt i mer glesbefolkade delar av kommunen. Detta begränsar möjligheterna till distansarbete, företagsutveckling, utveckling av besöksnäring och digitala samhällstjänster. Detta gäller såväl fibertillgång som det mobila nätet.
- **Kompetensförsörjning:** Utredningen lyfter svårigheter för landsbygdskommuner att rekrytera personal. Vi ser samma mönster – brist på arbetskraft inom vård, skola och omsorg, men även i det lokala näringslivet.
- **Landsbygdsnärings-/gröna näringar:** Heby kommun har ett historiskt starkt lantbruk och växande möjligheter inom såväl bioekonomi som naturturism, utan att för den skull glömma bort det traditionella jord- och skogsbruket. Utvecklingspolitiken bör stödja de gröna näringarna genom riktade program och investeringar. Kopplat till detta vill vi gärna att beredskapsfrågan lyfts tydligare då landsbygdsnäringsarna är en viktig del av beredskapen och livsmedelsförsörjning.
- **Service och tillgänglighet:** När statliga och kommersiella aktörer centraliserar sin verksamhet lämnas ofta kommunen att fylla luckorna. Detta ökar kostnaderna för en redan resursmässigt liten organisation. Speciellt tydligt blir det i en kommun som Heby kommun där det inte finns någon stor centralort.

Vi delar därför utredningens delbetänkande om att särskilda verktyg för landsbygdsutveckling måste ingå i politiken och att det är tydligt att det handlar om både regional utveckling och landsbygdsutveckling. För Heby kommun vore långsiktiga satsningar på kollektivtrafik, bredband, gröna näringar och incitament för näringslivsutveckling och företagsetableringar avgörande.

Dagens finansieringssystem, med kortsiktiga projektmedel, leder till brist på långsiktighet. Mindre kommuner saknar dessutom ofta både kapacitet och

kompetens för att driva projekt. Vilket gör att deltagande ibland uteblir trots att både behov och intresse finns.

Vi tillstyrker därför förslaget om mer förutsägbara och långsiktiga stödformer. Det är också avgörande att finansieringssystemen utformas så att de är tillgängliga för små kommuner, inte bara för större aktörer med stora projektkontor.

Heby kommun ser fram emot fortsatt dialog om hur framtidens utvecklingspolitik kan skapa reella möjligheter för både landsbygd och tätorter i hela Sverige.

Sammanfattningsvis ställer sig Heby kommun i huvudsak positiv till betänkandets inriktning men vill framhålla följande kopplat till delbetänkandets tre huvudfrågor:

1. Tydligare ansvarsfördelning är särskilt viktigt för små landsbygdskommuner i gränsläge mellan regioner. Öppna gärna också upp för att gynna utveckling över administrativa läns- och regiongränser. Vi vill också betona att förändringen inte får innebära en högre ofinansierad kostnads massa för kommunerna.

2. Ett hinder är att mindre kommuner ibland saknar kapacitet för att driva egna projekt. Skapa ett stärkt statligt stöd för samverkan så att mindre kommuner ges möjlighet att delta och att finansieringslösningarna är långsiktiga.

Särskilda satsningar för landsbygden avseende infrastruktur, digitalisering, kompetensförsörjning, utveckling av gröna näringar, inte minst med tanke på beredskapsfrågan där vår bedömning är att landsbygden har stor potential, men att det samtidigt krävs stöd för att säkra kapacitet och bygga lager av insatsvaror som exempelvis bränsle, gödning och utsäde.

3. Den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken kan stärkas genom en sammanslagning under förutsättning att de två delarna förmeras på lika villkor och att den ena inte tar överhanden. En farhåga vi som landsbygdskommun har är att landsbygdskomponenten kommer i skymundan bakom regional utveckling.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2 oktober 2025

SOU 2025:85 "Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik"

Delges

/TextBeslutförslag2/